

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен
“доктор” по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни
науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност:
„Организация и управление на производството“.

Автор на дисертационния труд: АРБЕРЕША АГИМ БЕХЛУЛИ МУСА, докторант в
задочна форма на обучение към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен
университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „МОТИВАЦИОННИ СТРАТЕГИИ ЗА ПОВИШАВАНЕ
НА МОТИВАЦИЯТА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В АГРОБИЗНЕСА НА КОСОВО“

Рецензент: доц. д-р ВАЛЕНТИНА ЛЮБЕНОВА НИКОЛОВА-АЛЕКСИЕВА,
Университет по хранителни технологии-Пловдив, област на висше образование: 3.
Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика,
научна специалност: „Икономика и управление“, определена за член на научното жури
със заповед № РД-16-599/31.05.2019 г. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Актуалността на дисертационното изследване се определя от значението на
управлението на човешките ресурси като съществена част от мениджмънта на
всяка организация в аграрния сектор. Динамичното развитие на това управление
се обуславя от динамиката на силно конкурентния аграрен пазар.

В Косово мениджърите на агро фирмите са изправени пред сериозни
предизвикателства по отношение на съвместяването на организационните цели с
личните потребности на персонала. Неблагоприятните условия на труд в аграрния
сектор на Косово, различните степени на образование и разнообразието от
индивидуални потребности на заетите в него служители обуславят необходимостта
от формулиране на адекватни стратегии на мениджмънта за ефективната им
мотивация и ангажираност.

Набелязането на алтернативи за усъвършенстване на управлението на
човешките ресурси е търсене на път за повишаване на производителността на
агробизнеса в Косово, а от там и към ефективно икономическо развитие. Това
създава нарастваща потребност от научни изследвания в областта на
управлението на човешките ресурси и внедряването на добри практики, с цел
подобряване на мотивацията за работа на служителите в агросектора на Косово.

В тази връзка може да се заключи, че темата на дисертацията е сполучливо
избрана. Тя е изключително актуална, дисертабилна е и има голяма
практическа значимост.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Актуалността и значимостта на изследваната проблематика са
аргументирани успешно в увода на дисертационния труд. Формулирана е
изследователската теза, която се доказва в хода на изследването чрез

верифицирането на пет под хипотези, обясняващи значението на вътрешни фактори за мотивация и три под хипотези за външни мотивационни фактори. Дефинирани са коректно целта и свързаните с нейното постигане 5 работни задачи, както и предметът и обектът на разработката.

Избраната методология и изследователски инструментариум съответстват на сложния, многомерен характер на изследването. Основният методически подход в изследването е системния подход, а за доказване на концептуалната теза се използват следните методи: еднофакторен корелационен анализ; многофакторен корелационен анализ, графичен анализ и сравнителен анализ.

Отлично впечатление прави използването на количествените и качествени методи, извадковите анкетни просучвания и дълбочинните интервюта.

При интерпретиране на данните докторантът се базира на данни от Евростат, изследователските доклади на министерството на Косово, доклади и бюлетини на Министерството на земеделието и горите на Република Косово, както и редица нормативни актове. Проучва 248 предприятия, изследва 380 служители чрез анкетни карти и 70 мениджъра, чрез дълбочинни интервюта по изградения изследователски модел. Обработката на данни се извършва с помощта на статистическия софтуер SPSS.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представеният дисертационен труд е в обем от **192 страници**. В структурно отношение включва **въведение, 3 глави и заключение**. Резултатите са получени чрез съвременен инструментариум и са онагледени с подходящо подбрани **67 таблици и 35 фигури**, което е доказателство за качествата на докторанта като много добър изследовател.

Структурата на дисертационното изследване е логически построена и съответства на поставената цел и задачи. Трудът съдържа конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Дисертационният труд анализира съвременните научни постижения в областта на мотивацията и стратегическото управление на човешките ресурси. Библиографската справка включва **общо 107 източника на английски език**. Посочените литературни източници са актуални и пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Направените систематизации и обобщения показват задълбоченост и добросъвестна работа с литературните източници, умения за приложение на аналитични и дедуктивни техники за обработка на значителен обем информация с различни изследователски методики.

В хода на изследването са разгледани теоретичните аспекти на управлението на човешките ресурси, като се акцентира върху ангажираността и мотивацията, анализира се еволюцията на идеите, теориите и подходите за мотивацията като процес на управление. Извършен е сравнителен анализ на основните хипотези, които всяка мотивационна теория защитава във времето и се идентифицират мотивационните фактори, обект на влияние върху агро фирмите в Косово. Едно от достойнствата на този труд е персонален принос на докторанта е построяването на мотивационен модел, в който заложените фактори се поставят във взаимовръзка и тази зависимост се изследва за достоверност чрез

корелационен анализ. Анализира се степента на влияние на вътрешните и външните фактори върху мотивационния процес в агробизнеса на Косово. На база SWOT –анализ са предложени стратегии за подобряване на мотивацията на служителите в агро -предприятията на Косово, а чрез SOR - анализ са определени стратегически профили на предложените мотивационни стратегии.

Прави добро впечатление отличната запознатост на автора с теориите за мотивация на човешките ресурси, етапите от процеса на статистическа обработка на данни и боравенето с широк понятиен апарат.

С пълна убеденост мога да потвърдя, че докторантът притежава задълбочена теоретико-методологическа подготовка и умения за самостоятелна изследователска работа.

5. Приноси на дисертационния труд.

Приносите могат да бъдат разделени на научни и научно-приложни.

Към научните приноси, може да се отнесе обогатяване на знанията в областта на управлението на човешките ресурси, в частност стратегическото управление на мотивацията в агробизнеса, въз основа на критичен анализ на теоретико-методическите постановки в изследваната област.

Към научно-приложните се отнасят:

- предложения модел за анализ и оценка на влияещите фактори върху мотивацията на човешките ресурси във фирмите от агросектора в Косово;
- епоръките за формулиране на ефективни стратегии за мотивация на човешките ресурси, заети в аграрния сектор на Косово.

Приемам приносите като реални, достоверни и доказани в хода на дисертационното изследване.

6. Критични бележки и въпроси.

Представеният дисертационен труд е цялостно, завършено изследване, с безспорни приноси и качества, към което нямам сериозни критични бележки, но си позволявам да дам някои препоръки:

- Дисертационният труд би могъл да спечели, ако докторантът идентифицира етапите в развитието на управлението на човешките ресурси, конкретно за Косово, да направи ретроспективен анализ и анализ на тенденциите в бъдеще.
- Аграрната насоченост на дисертационния труд изисква да се направи логическа връзка в теоретичната част със спецификата на управлението на персонала в агросектора като цяло, в частност и в Косово, като се отчетат неговите особености като отрасъл, както и с характера на процесите, протичащи в отделните аграрни фирми.
- Научният труд би могъл да спечели още от спазването на баланса между отделните глави – 3 глава е с най-малък обем, в сравнение с предходните две.
- Препоръчително е да се прецизира техническото оформление на текста, както и да се коригират цитираните таблици, съобразно фактическото им номериране – например на стр. 129 в текста се посочва че в Таблица 72 е показан обобщения модел на външните фактори, но това не съответства на реалната номерация на таблицата, която всъщност е „Table 44. Model Summary for external factors“. Същата е ситуацията и на стр. 130, 132 и 133,

където цитираните таблици 74; 75 и 76 не отговарят на номерацията на таблиците съдържащи съответната информация, а именно „Table 45....; 47.....; 48.....“.

Направените препоръки в никакъв случай не омаловажават стойността на постигнатите резултати и положения от докторанта труд.
Същевременно имам и въпрос към докторанта:

- **Въпрос 1:** Какви са световните тенденции в управлението на човешките ресурси и кои са добри практики за мотивация на персонала, които до голяма степен биха могли да рефлектират за подобряване на мотивацията на заетите в агросектора в Косово?

7. Публикувани статии и цитирания.

Представени са общо 10 публикации за периода 2018 -2019 г, посветени на дисертационния труд. Четири от тях са представени на международна научна конференция в България, а останалите на международни научни форуми в Македония, Черна гора и Белгия.

Прави впечатление склонността на докторанта към екипна работа. В доказателство на това мое твърдение са представените 9 научни публикации в съавторство и само една самостоятелна.

Посочените публикации отразяват в значителна степен основните постижения на дисертационния труд.

Авторефератът е представен в установената форма и съдържание. Той отразява в обобщен вид основните резултати от изследването и дава необходимата представа за теоретичните и приложни постижения на автора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид достойнствата на дисертационния труд, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми, може да се обобщи, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативно заложените критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ /ЗРАС, чл.6, ал 2 и ал.3 и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение /.

Посочените резултати от изследването, посветено на „*Мотивационни стратегии за повишаване на мотивацията на човешките ресурси в агробизнеса на Косово*“ дават достатъчно основание за **ВИСОКА ОЦЕНКА** на научния потенциал и изследователската дейност на докторанта.

Всичко това ми позволява убедено да гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО** за присъждане на **Арбереша Агим Бехлули** на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност: „Организация и управление на производството“.

Дата: 14.07.2019 г
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р В. Николова- Алексиева)